

Sfinții-medici în graiul și folklorul românesc.

La 1-iu Iulie, Calendarul ortodox fixează pomenirea „Sfinților fără de bani vraci Cozma și Damian“¹. Rânduiala sfeștaniei celei mici sau Rugăciunea celor șepte coconi pentru cei ce nu pot dormi invocă ajutorul „Sfinților Mucenici și vindecători fără de argint Cosma și Damian, Chir și Ioan, Panteleimon și Ermolae, Samson și Diomid, Mochie și Anichit, Thalaleu și Trifon“².

Acești „doftori fără de arginți“ (ἱαματικοὶ ἀνάργυροι)³ era

¹ V. *Sinaxariul*, la sfârșitul „Euhologhiului s. Molitvenicului“ dela lași, 1749: Chir și Ioan îi preced imediat (31 Iunie), după cum Ermolae (26 Iulie) precede pe Panteleimon (27 Iulie). — De fapt, însă, există trei perechi de Sfinți cu acest nume (Cosmă și Damian): una din Asia, alta din Arabia și alta din Roma. La 1-iu Iulie, calendarul ortodox prevede serbarea acesteia din urmă, dar și celelalte sănt prevăzute, respectiv, la 1-iu Novembrie și 17 Octombrie (V. pentru acestea, ca și pentru tot ce se referă la viața și cultul Sfinților, monografia lui Ludwig Deubner: *Kosmas und Damian, Texte und Einleitung*, Leiozig 1907, p. 38 sqq.). — Notăm însă, că „Vracii, numiți altminterle și Vălași“, cari cad în Joia din săptămâna albă (Marian, *Sărbătorile la Români*, I, 255; Rev. crtică-literară, III, 206), sănt o simplă alterare din St.-Vlašie, serbat de popor la 11 Februarie (v. I.-A. Candrea, *Calendarul Babelor*, în „Adevărul Literar“ din 13 Maiu 1923); cf. și D. A. Kerler, *Die Patronate der Heiligen*, art. Ärzte, unde se dă (p. 9) un Sfânt medic *Blasius* din Sebaste (Armenia): la el se referă „Blasiussegen“ de la 3 Februarie în Germania și Boemia (v. Wetzer—Welte, *Kirchenlexikon*², s. v.).

² V. d. e. *Euhologiu*, ed. II, Blaj, 1893, pp. 130, 426 = Εὐχολόγιον, Veneția 1806 [tipărit greșit: 1086], pp. 397, 538: „τῶν Ἀγίων καὶ ἱαματικῶν Ἀναργύρων Κοσμᾶς καὶ Δαμιανοῦ, Κύρου καὶ Ἰωάννου, Παντελεήμονος καὶ Ἐρμολάου, Σαμψών καὶ Διομήδους, Μωκίου καὶ Ἀνικήτου, Θαλαλαίου καὶ Τρύφωνος“.

³ Vechea sinonimică relativă la „medic“ sau „doctor“, se cuprinde în esență în următorul text din Pravila moldovenească: „Când va zice vracul că iaste rana de moarte sau nu de moarte, îl vom crede; mai vârtos, când se va află, că vraciul iaste dascal, cum le zice acestora doftori: atunci se crede și mai bine, decât ar fi altul mai prost, bărbiiar, sau descântătorul“ (v. Longinescu, *Legi vechi românești și izvoarele lor*, I, no 504; idem, *Medicina legală în legile vechi românești*, București 1924, p. 11, n. 99). Ierarhia e, deci, evidentă: *dascălul* (profesorul, cf. *ἰατροσοφιστής*), *doctor* în medicină, e superior simplului *vraciu* fără titlu, dar acesta e, la rândul său, superior unui *bărbier* sau unui *vrăjitor*, deși, originar, *vraciu* și *vrăjitor* sănt

firesc să pătrundă și la noi în traiul și graiul poporului, unde faima lor și numele unora dintre ei¹ răsună până astăzi în proverbe, idiotisme și descântece.

frați buni (cf. și engl. *horseleech* 'veterinar' = mgerm. *lāchenaere* 'medic', popr.: 'descântător'), iar *vraciu* e termenul generic atât pentru medicul literat, cât și pentru cel empiric (v. Longinescu, o. c., p. 7; cf. Însă și N. Iorga, *Medici și medicină în trecutul românesc*, în „Ist. Rom. în chipuri și icoane”, ed. II, p. 314). Din această terminologie arhaică, la care se mai poate adăugă, în același sens cu „descântătoriu” (magician): *vâlhovnic* (care e și „farmazon”, dar și „filosof”, cum era firesc într-o vreme când filosofii erau puși pe același plan cu astrologii, „numărătorii de stele” (cf. Longinescu, *Din privilegiile filosofilor în dreptul vechiul românesc*, în „Conv. Lit.” din 1910, p. 251 sqq.), apoi, pe aceeași treaptă cu „bărbierii”: *fel(d)cerli și patronii* (v. Dr. V. Gomoiu, *Din istoria medicinei și a învăț. medical în România*, București 1923, p. 98), „lecuind”, și ei, ca și alii „șarlatani, cări se zic dohtori” (ibid., p. 77), mai târziu și sporadic, chiar: *fisic* (cf. engl. *physician*, „doctor, medic”, i. e. „vindecător de boalele trupului”, dar și gr. φυσικῶς ποιεῦν, lat. *physica* „recepta”: Röhr, *Der okkulte Kraftbegriff im Altertum*, Leipzig 1923, p. 73 sqq.), singur „doctor” (*doftor, dohtor*) dăinuiește, alături de *medic*. — Pentru *hirurg*, găsim, pe lângă vechiul *gerah* turcesc și *fîrulic* leșesc (Cantemir, Hron., 890, etc.), varianta *fîrig* (Gomoiu, o. c., p. 63). — In materie de ginecologie, avem: *moașe, femei pricepute la moșit* (cf. fr. *sages-femmes*), pe lângă *descântătoare și fermecătoare* (cf. Longinescu, o. c., p. 3), adeca universalele și eternele *babe* (cf. rus. *baba* ‘moașă’, litv. *senoži*, idem, litt. ‘die Alte’, vg. *hefianna*, din lat. *anus* ‘altes Weib’, vgr. *larpopaūa*, etc.); criteriul obișnuit e bâtrânețea, experiența (v. Schrader—Nehring, art. *Hebamme*), cum arată, de altfel, însuși *moașă* (cf. *moș*, și numai excepțional alte note: lat. *obstetrix* (asistență parturientei, ca'n rom.-basarab. *acușeră*, „accoucheuse”, sau engl. *midwife*, litt. ‘Mitweib’), vgr. ὀμφαλοτόμος (cf. rom. *babă-de-buric, nașă-de-buric*). — Adăugim că, în această lumenă, se pot explica și cele două vorbe populare, rău înțelese de Zanne: „Calabalâc la buric” (II, 22) și „Noroace în floace” (II, 159), de fapt o urare grosolană la adresa tinerelor măritate, a cărei formă completă sună: „Noroc la floc și calabalâc la buric!” (aluzie la apropiata sarcină).

¹ *Sf.-Pantelimon* („Marele Mucenic și Tânăduitor”, serbat la 27 Iulie a doua zi după Ermolae) e patronul „nosocomiului” sau „spitalului nemernicilor săracilor bolnavi” ot Mănăstirea Sf. Pantelimon, care este zidită și înzestrată de cel întru fericire răposat Domn al doilea Grigorie Ghica Voievod” (v. hrisovul Logofătului Gr. Ghica, din 1813, la V. A. Urechiă, *Istoria Românilor*, X, p. 1012). — Venerat patron de spitale și Tânăduitor fără arginți e și *Sf. Spiridon*: aşezământul spitalicesc din Iași și biserică din Botoșani sănt vestite în Moldova. — Poate că și *Ermolia*, n. de părâu sucevean (v. Dicț. Geogr.), să fie identic cu *Ermolae* (firește, fără nicio legătură cu vreo presupusă putere de Tânăduire a apei, ca și topon. dobr. *Ermolai*, după n. unui pescar). — Ca omonimie, se poate compara și vr. *Ermolai* (Bianu-Hodos, *Bibliografia rom. veche*, II, 346) = rut. *îrmoldă*, „Buch, das die ersten Verse der

I. — Zanne, *Proverbele Românilor*, VII, 169, înregistrează zicătorile: „*A fi sfînt făr de argint*“, „*Sfînt făr de arginti*“, despre un „om, care-ți face treabă fără să ceară plată; om cinstit, dar sărac“ (cf. „*sărac, dar curat*“).

Aluzia la Sfinții „doftori fără-de-arginți“ e atât de evidentă, încât — probabil, de aceea — meritosul strângător al proverbelor noastre a crezut de prisos s'o releveze¹.

II. — Un „descântec de bubă“, publicat în Tânăra revistă de folklor din Blaj, „*Comoara Satelor*“, an. I (1923), p. 16, începe astfel:

Amin, amin.
cosman de amin.
Vracii Domnului
descântecul sfintei Mării².

Kirchenlieder (kanoni) enthält (Želechowski, I, 327), adecă *irmologhiu*. — *Anichit*, poate contaminat cu *Nichita*, apare în n. de fântână dorohoian *Anichita* (v. Marele Dicț. Geogr.); *Diomid*, în *Domide* (cf. rut.), iar pe *Samson* (Σαμψών) il avem și ca *Psampson*, cum vom arăta în alt loc, unde va fi vorba și de celelalte nume în chestie. — Pentru *Luca* Evangelistul, ca patron al medicilor, și pentru *Pantaleon* din Nicomedia, v. Kerler, o. c., pp. 9—10 (unde „*Nikodemien*“ e o greșală de tipar).

¹ „In dar ați luat, în dar dați-ne“ (δωρεὰν ἔλαβετε, δωρεὰν δότε ἡμῖν), sună o invocație populară ngr. cătră „*Anargyri*“ (v. Arnaud, l. infra c., p. 517).

² „Babele sănt convinse că darul de a lecui îl au de la Maica Domnului, sau de la Iele . . .; de asemene cred că le vine în ajutor Sfânta Vineri . . .“ (Dr. N. Leon, *Istoria naturală medicală a poporului român*, p. 18). *Panaghia* (Παναγία), „*Prea-Sfânta Fecioară Maria*“, apare consecvent în exorcismele Grecilor moderni (v. L. Arnaud, *La Baskania ou le mauvais oeil chez les Grecs modernes*, în „*Edios d'Orient*“ din 1912, p. 511 s. qq.), precum apare uneori și *Sf. Paraschiva* (Sf.-Vinere), împreună cu Sf. Pantelimon și Cosma și Damian (ibid., p. 518), înlocuitori creștini ai vechilor divinități vindecătoare păgâne, detronate de evul-mediu bizantin. Cf. și Ed. Stemplinger, *Antike und moderne Volksmedizin*, Leipzig 1925. — „*Sfânta Maica Preacurata*“ apare și în descântecul de deochiu din recenta colecție a păr. Bîrlea (*Cântece populare din Maramureș*, II, 327), care începe: „*Doi ochi râi ț'o străcat, și nouă sfinti ț'i-o vindecat*“, iar într-o variantă mai nou publicată din „*Comoara Satelor*“, II (1925), p. 104, descântecul „de deochiu“ (sau „*ghiocitură*“ = deochetură) începe:

„Amin, amin
„cosman de amin.

• „Vracii Domnului,
„descântecu' sfintei Marie Maria“ (sic), — acest „*Maria*“ fiind, de fapt: *Mare*, cum se vede dintr'un alt pasagiu al colecției Bîrlea (II, 361): „*O plecat Sfânta Măria Mare, Cu săcurea mare, În pădurea cea*

Cele supuse până aici ajung pentru a încelege că cele două versuri din mijloc trebuie interpretate și ortografiate precum urmează :

Cosma(n) [și] Damian,
Vracii Domnului.

Un „descântec de șarpe“, reprodus după un ms. religios din Chiojdu-Mic (Buzău) în rev. „Ioan Neculce“, IV (1924), p. 236, sună, în adevăr, precum urmează : „Amin, amin ([de] doao ori), *Cozma și Damian*. Să mânecă Maica Sântă Măriia Dumineacă de dimineață la fântână și găsi pe Spinărăulu [șerpe], sezând pe piatră veninatu, topsecatu, pelinatu, ciumăratu...“¹.

Greșeala pe care o face revista blăjeană însă, — care, de fapt, nu face decât să reflecte o confusie populară, — apare totuși în cele mai vechi culegeri de descântece și se întâmpină, de la olaltă, în mai toate publicațiunile de acest soiu.

„Amin, amin, și *Cosma d'Amin*, ai iamata [= ἄγιοι ἡλπατικοί!], că m'au mușcat giata cu muștere zimți“, începe un descântec „de mușcătura șerpelui“, tipărit, acum câteva decenii, în „Buciumul Român“, III, p. 140.— „Amin, amin, *Cosma d'amin*“ apare constant, ca „incipit“, la o serie de 6 descântece, diferite, din „Monografia com. rur. Stălinești [= Stăniștești]“, de N. T. Moceanu (pp. 135, 137, 138, 141, 143). — „*Cuzman de Amin*, liacu lu Dîordie“. sună, ca refren, invocația într'un descântec de deochiu din colecția *Graful nostru*, a d-lor Candrea—Densusianu—Sperantia (II, 126), cum și'n *Graful din Tara Hațegului* al d-lui O. Densusianu (p. 343), supt forma: „*Cozmă d'e amin*“. — „Amin, amin, *Cosman d'amin*“, începe și „descântecul miluitelor, sfintelor“ din *Colecțiunea folcloristică română din Răcășdia și jur*, de E. Novacoviciu, p. 132².

---

mare . . . — „*Maica Sfânta Duminică*“ se invocă, în sfârșit, într'un descântec de dragoste, publicat acum în urmă de Dr. Ch. Laugier (*Contribuționi la etnografia medicală a Olteniei*, p. 134), care, vorbind de brâncă (o. c., p. 89), spune că „în Vâlcea și Romanați, se scrie brâncă, scriindu-se de-a îndărătele, sub numele *Sfinților fără de arginți*: ‘Vindecăți brâncă de la robul lui Dumnezeu cutare’ etc.“

¹ Un descântec „de mușcătură de șerpe“, remarcabil prin formulele cabalistice ce cuprinde („Da zalea malea“ amintește pe „halea malea“, etc.), v. în colecția bănățeană, citată mai departe, a lui E. Novacoviciu, p. 138.

² „*Hera împărat*“ din descântecul de pocitură (*ibid.*, p. 137) pare a fi: *Ler-Impărat*.

Identificarea era din cele mai ușoare. „Cosma și *Diamin*“ din descântecele de „Samcă“ sau „borză“ (Marian, *Nașterea*, p. 35¹), oferează, aşa-zicând, un termin mediu, întocmai ca și „Amin ! *Cosmă, Dămin*“ din Pamfile (*Sărbătorile de vară la Români*, p. 161) sau „Amin, amin, *Cosmandin*“ (v. Hasdeu, *Etym. Magn.*, s. v. *amin*, col. 1074).

De fapt, aceste „etape intermediare“ sănt absolut superflue pentru recunoașterea numelor *Cosma* și *Damian*, care se ascundeau subt deformațiunile populare, odată ce intervenția acestor „Dioscuri creștini“ în descântece e bine cunoscută² și odată ce știm că „Sf. Cosmadin“ se serbează în popor tocmai la 1-iulie³, adecă în ziua de Sf. Cosma și Damian.

Singurul lor rost este acela, că ne desvăluie mecanismul etimologiei populare care a făcut din *Cosma* și *Damian*: „Cosman de amin“.

Numele acestea nefiind prea obișnuite și ajungând prin urmare obscure („obscurata diu populo“, zice Horațiu, Epist., II, 2, 115), sub influența lui *amin* precedent, *Damian* a fost analizat în: *de+amin* (cf. *Demian* și „*Diamin*“ sus-citat), iar, sub influența lui *Damian* însuși, *Cosmă* a fost transformat în: *Cosman* („*Cuzman*“, cf. „*Cosmandin*“).

In ce privește *Cosmandin*, la formarea lui — după o procedare sintetică cunoscută din exemple ca *Antanasiu* = *Anton* + *Atanasie* (17—18 Ian.), *Todorusale* = *Todor* + *Rusalii*, etc. — a putut contribui și analogia cu *Costandin* (Constantin).

III.— O altă expresie populară, în care, după credința noastră, avem a face cu nume de „Sfinți vindecători fără arginți“ este faimoasa locuțiune: „a umblă *teleleu-Tănase*“. Dar, pentru demonstrarea lucrului, va fi necesar, de astă-dată, un mai mare încunjur.

După sensu-i curent, expresia citată înseamnă: „a umbla mereu, fără rost; flâner, rôder, herumschweifen, bummeln“. Ea face parte, ca atare, dintr-o întreagă grupă de locuțiuni sinonime, începând cu *a umblă* sau *a bate*.

¹ „Mira Slava (?)“ din colecția de „Vrăji, farmece și descântece“ a ace-luiăși, p. 88,^oe, după toată probabilitatea, satul ieșean *Miroslava*.

² Cf. și Gaster, *Literatura populară română*, p. 417.

³ V. Marian, *Sărbătorile la Români*, I, 228; Pamfile, I. c., și I. -A. Candrea, *Calendarul Babelor*, ad loc.

Pentru claritatea expunerii, le vom împărți în două serii (compuse cu *a bate* și compuse cu *a umblă*), deși cele mai multe din ele se întrebunțează deopotrivă cu ambele verbe¹.

1. *A bate berbunca* (*bărbunca*, *bărbunc*, *vărbunc* = germ. *Werbung*, „recrutare“; v. Dicț. Ac., s. *bărbunc*, „racolage, danse paysanne“, unde se citează expresia *a jucă verbuncul* și adv. *în verbunci*, „în lumea largă“, propri.: „în armată“²). — 2. ~ *brambura* s. *bambura* (v. Dicț. Ac., s. v. și cf. *gambură*, „locul unde fug cei cari au bătut tel în jocul cu mingea de-a tria-lunga“, din glosarul Viciu, p. 45, it. *a bámbera*, „la întâmplare, la noroc, fără socoteală“, turc. *bambere*, „gradus, ordo, échelle, Leiter“: onomatopeic?³). — 3. ~ *ciamburul* s. *giamburu* (Şezătoarea, IX, 155): aluzie la „ceambulurile“ prădalnice de odinioară ale Tătarilor (v. Șaineanu, *Infl. orient.*, II¹, 121); cf. varianta secundară: *a umblă sambura* (*Graiul nostru*, II, 211)⁴. — 4. ~ *(h)alcaoa* (Zanne, o. c.,

¹ *Bat berbunca* (atestat și la Pascu, *Etimologii rom.*, I, 62), mi-e cunoscut din satul meu, Târnauca-Dorohoiu, întocmai ca și *bat hambesa*: nici bogata listă de „izolări“ ale verbului *bat*, dresată de d. A. Philippide (*Specialistul român*, Iași 1907, p. 24 sqq.) nu le dă însă; cf. și Dicț. Acad., s. v. *bate*, I, 1.

² Sensul „verbuncului boalei“, citat acolo din glosariul musclean al lui Codin (p. 78) cadrează perfect cu ideia de „stagiu, durată“ (a serviciului militar). Mai curios e *lăzăret*, „timpul ce-i scris cuivă să-l trăiască“: „și-a făcut lăzăretul!“ — sau timpul cât o să ție o boală; „de geaba cerci s'o lecuești, că nu scapi de ea, până nu și-o face lăzăretul!“ (același glosar, p. 46); dar și aici, transiția de sens și confuzia se explică destul de ușor prin durata carantinei. (O tot atât de interesantă confuzie se relevă în „Ztschr. f. vergl. Sprachforsch.“, din 1925, p. 107, în mgerm. *spittal*, „Aussatz, lepra“, *spitalich*, „lepros“, lit.: „spital“, „bolnav de spital“). Glosatorul însuși a înțeles aceasta, mai târziu (*Muscelul nostru*, I, p. 43, n. 2): „Carantine, care, înainte se numeau *lăzăret*, de unde, poate, a rămas cuvântul *lăzăret*: ‘să-și facă boala *lăzăretul*, și trece ea!’“. — Dar, pentru că veni vorba de *lăzăret* și pentrucă săntem în plin folklor medical, să observăm că însuși numele acesta (it. *Iazzaretto*) derivă, după o recentă explicație a lui L. Spitzer (admisă și de Nyrop, *Italienske Ord i Dansk*, Copenhaga 1922), nu din *Lazarus*, cum se credea până acum, ci de la insula venețiană Santa Maria di Nazareth, unde s'a constituit, în 1423, primul *lazaret* (cf. Herrig's „Archiv“, și „Die Neueren Sprachen“, XXXIII [1925], p. 77 sq.), precum faimosul *ghetto* nu derivă din *aegyptius*, ci din venet. *ghetto*, tosc. *getto*, „Giesserei“ (după turnătoria ce fusese odinioară în cartierul evreiesc: *ibidem*; cf. și „Jahrbuch für Philologie“ I [1925], p. 136).

³ Cf. și rut. *bambură*, 'grosses, grobes Ding', (Želechowski, I, 12).

⁴ Cf. mai jos no. 37 (*paghiaz*, cum și *năvrapi* (Ureche, ed. Giurescu, p. 55 = Iorga, *Din faptele străbunilor*, p. 66, unde se glosează: „azapi, oaste de avangardă turcească“, identic cu *asapizii* = prădătorii, din Șincai: *ibid.*,

IV, 245): reminescență istorică a vechilor exerciții militare orientale consistând în aruncarea sulișei (cf. *geridul*) printr'un cerc de fier (v. Șâineanu, o. c., ad loc.). — 5. ~ *hambesa* (Pamfile, *Jocuri de copii*, II, citat în Dicț. Ac., dă însă numai varianta cu *umblă*) se lămurește prin următorul pasagiu din monografia lui Kaindl, *Die Huzulen*, p 11 sq.: „De Paști, flăcăii obișnuiresc a luă parte la un joc, pe care-l numesc *hambas*. Acesta consistă în aceea că flăcăii formează un lung lanț, ai cărui membri au fiecare datoria ca, cu toată repeziciunea cea foarte mare a mișcării lor, să nu iasă din rând. Conducătorul, prevăzut cu un băt ușor sau cu o ciuște (basmă răsucită), aleargă repede, când la dreapta, când la stânga, aşa că e aproape cu neputință să-l urmezi fără a părăsi rândul. Unuia din cei ieșiți din rând se silește conducătorul să-i aplice o lovitură. Dacă reușește, atunci întreg sirul se desface, pentru ca, la un semn dat, să se întrunească iarăși la joc“¹. — 6. ~ *lela* (Rev. critică-literară, III, 87, etc.)² se explică, de asemenea, prin următoarea adnotație a lui Budai—Deleanu la versul „Nu va bate el în zădar *lela*“ din „*Tiganiada*“ (ed. Cardaș, p. 37): „... Precum este și acest cuvânt *lela*, care trebuie bine a se osebi de către altul asemenea cuvânt, *lele*³. În Ardeal, spre părțile Hațegului, au copiii țăranilor, mai vârstos cei cari păstoresc vitele, un fel de cântec ce-i zic *lela*. Iși strâng

p. 93). — Pentru asemenea supraviețuire istorice în jocurile copilărești, cf. n-le următoare, cum și O. Weise (*Die deutsche Sprache als Spiegel deutscher Kultur*, p. 41): „Auch das Kinderlied spiegelt z. T. die kriegerischen Ereignisse früherer Zeiten wieder“, iar, ca exemple mai puțin cunoscute, v. interesantele jocuri de copii, din colecția d-lui G. Precup (în rev. „*Scânteia*“ din Gherla, II [1925]): *Hol van Iancu*, în care doi copii, prințând picioarele unui scaun, se lovesc reciproc cu un ștergar, întrebându-se: „*Hol van Iancu*“ și răspunzându-și: „*Itt van Iancu*“ (p. 64), și *De-a mare-i tina pe Moldova*, în care un sir de copii, ținându-se de mână, vor să treacă pe subt „porțile Basarabiei“, închipuite de alti doi copii prinși de mâni, și-i întreabă: „*Mare-i tina pe Moldova?*“ și: „*Ce vamă luați?*“, etc. (p. 65).

¹ Cât privește etymonul, ne-am putea gândi la un reflex al germ. v. *han(m)peiz* 'Hahnenbiss', mlăt. *gallimordium* (firma caselor de toleranță înfățișând un... coq avec sa... cocotte), din care și ceh. *hampejs*, *hanpas*, etc. (Berneker, 376).

² Mai obișnuit însă: *a umbla lela* (Cihac, II, 169, etc.).

³ Confuzia se și vede într'un „*a fi un bate-lelea*“, de fapt: un *bate-lela* = haimană (Zanne, IV, 383), sau într'un „*a umblă lelea pe drumuri*“ (ibid.), explicabil și prin influența sinonimelor: „*a umbla în dorul lelei, de dorul lelei, în dragul lelei*“ (ibid.).

grumazii și se scutură din tot trupul, și-așa cântă izbucnind cuvinte tresările, și făcând schime urîte rușinoase, și din gură cântând lucruri de rușine și adevărat satiricești. De-acolo se zice de obște de oarecare ce nu lucrează nimic, că *bate lela*¹. Un sens înrudit are și it. *fatalella*, *fatilella*, „cantilena sciocca del volgo; contadino tristo che non volendo lavorare si da a chiedere l'elemosina, cantando alcuni versi“, *tellare*, „andar lento nel risolversi e nell'operare“ (Fanfani—Rigutini—Tommaséo), cum și ngr. τρέλλα λέλα. — 7. ~ *laturile* s. *lăturiile* (Philippide, o. c., p. 24) își găsește comentariul în versurile populare citate mai departe (subt no. 32). — 8. ~ *pavelele* (ibid.) e copia fr. *battre le pavé*. — 9. ~ *pietre* (Candrea, *Poreclele*, p. 69), aparține aceeași categorie cu precedentul (sinon. *a număra pietrele* din Zanne, I, 254, are, firește, alt tâlc) și următoarele. — 10 ~ *poduri* (Rev. crit.-lit., I. c.) se referă, probabil, la *pod*, „stradă“ (cf. Tiktin, s. v.¹) și face, deci, parte, din aceeași sferă de... ocupării de „surtucari târgoveți“², ca și 11 ~ *treta*, „a umbla pe uliță“ (Rev. crit.-lit., IV, 87), „pe trotuar“ (la nsl. *trata*, „Viehtrieb, Grasplatz“, e mai greu de gândit³). — 12. ~ *a umblă de-a cileandra*, „fără nici o grijă, nepăsător, laidac, fără de nici un capăt“ (D. Furtună, Vremuri înțelepte, p. 90), pare o deformare, prin fonetism moldovenesc, dintr'un „de-a fi *leandra*“ (cf. și no. 36) sau un „de-acileă'n ~“ (fiindcă de *hil'andră* mr. n'ar putea fi vorba, iar țigan. *gealindră*, întrebuiușat ca refren al unui cântec în pofida Țiganilor, nu e prea popular); cf. însă și no. 24. — 13 ~ *craina*, „a umbla fără rost, ca craiu (om fără căpătău)“ (Codin, O seamă de cuvinte din Muscel, p. 22), ar putea fi mai curând în legătură cu *craina, „marginea“ (cf. no. 32) decât cu *craiu*, cum suggerează glosatorul, deși *craiu* înseamnă, de fapt: „vagabond“ (N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori*, p. 189), „craiu de poduri“⁴; cf. și *crainic* „herold; telal“ (v. *teleleu*!). — 14 ~ *creanga*

¹ V. d. e. Dionisie Eclesiarhul (*Tesauru de monumente ist.*, II): „cu bruciile nimenea să nu umble pe poduri... ca să nu facă sgomot pe uliță“ (p. 219), „craii podurilor“ (p. 232), „craii depe ulițe“ (ibid.), pentru cari cf. și „cucii de poduri“ (Gion, *Ist. Bucureștilor*, ad loc.).

² Cf. ngr. σοντρόύκης, „batteur de pavés“ (Byzantios, 570).

³ Cf. și sinon. *a bate calea mânzului* (Philippide, I. c.), *a bate în buze* (Zanne, II, 28), cum și germ. *Gassenhauer*, lit.: „einer, der auf den Gassen 'haut', d. h. umherläuft“ (Hatzfeld, *Vergl. Bedeutungslehre*, p. 75).

⁴ Cf. no 10, nota. — Pentru expresiile: „craiu de Curtea-Veche“ și „craiu de Curtea-Nouă“, v. Zanne, IV, p. 318 sqq.

(Şezătoarea, IX, 155) s. *creangă* (Zanne, II, 788) formează o familie cu n-l 16 și cele următoare. — 15 ~ *d'a doina* (Codin-Mihalache, *Sărb. poporului*, p. 63) trebuie pus în legătură cu *oina*, (*oinar*, *hoinar*) și *doina*. — 16. ~ *de florile mărului* (ibid.), 18 ~ *frunza frăsinelului* (ibid., 183), 19 ~ *frunza lelii* (ibid., II, 788), fac aluzie la hoină-reală pe câmpuri și prin păduri (cf. no. 30), dacă nu reflectă cumva câte un început de cântec popular („Flori de măr“ se aude des prin colinde, iar „frunza lelii“ ar putea fi și: frunza *lalelei*; cf. însă no. 6, cu nota 3). — 20. ~ *fuiogagă* (Zanne, II, 789; Pamfile, *Agricultura la Români*, p. 248) a fost explicat din ung. *fújogni*, „a suflă încoaace și'ncolo“ (Dicț. Ac.); cf. și rev. „Ioan Neculce“, III (1923), p. 25, unde se înregistrează: „*fuiog*, *fuiogagă* (magh.), étourdi“. — 21. ~ *hăbăucă*, „în zădar, razna“, aparține, evident, la *hăbăuc*, „toqué“, unde-l și subsumă Dicț. Ac., din care luăm citatul. — 22. ~ *hai-hui* cuprinde un turcism, identificat de noi în DR., I, 277 (pentru corespondentele mr., *haihum* și *hahă*, cf. și Dalametra, p. 107). — 23. ~ *haimană*, cu sinon. *a häimäni*, din turc. *haymana*, „vagabond, om fără căpătâiu“ (Şăineanu, s. v.; cf. însă și Tiktin, s. v.). — 24. ~ *handralela* (ibid., s. v. *handră*, „haillon“) pare un compus cu acest *handră*, dar în sensu-i figurat, de „iubită“, pe care-l autoriză simetricul *handralău*, „amant“, din 25. ~ *handralău*, „încoaace și'ncolo, fără nici o treabă“ (ibid.; cf. însă și ung. *vándorló*, „wandernd, herumzichend“!), ca și sinon. — 26. ~ *de-a handramandra* (ibid.; cf. *mendre*: ori onomatopeic?) — 27. ~ *de-a harhageaua*, „a umbla pe câmpi, fără nici o treabă, jucându-se: *harhageauă* a fost un joc, care s'a pierdut“ (Zanne, IV, 377). — 28. ~ *hebereu* e ung. *heverő*, „inoccupé, fainéant“ (Drăganu, DR., III, 719). — 29. ~ *de-a hoameghea* (Păcală, Monogr. com. Răsinari, p. 139) e, poate, identic cu *varmeghea*, „comitatul“ (ung. *vármegye*). — 30. ~ *hoinar*, s. *hoinaciu* (acesta, la Zanne, VI, 146: „Umblă *hoinaci* ca hangerii = hangerlii, soldații lui Hangerli“) se referă originar, evident, la jocul (*h)oinei* (v. Dicț. Ac., s. v., și cf. Vámbéry, Die primitive Cultur des turkotatarischen Volkes, p. 146 sq.). — 31. ~ *pe horaițe* se găsește atestat în Lex. Budan, s. v. *horaiță*, „ulijă“, cu sensul de „vagor, circumvagor“. — 32. ~ din *hudă* în *hudă* (Codin, O seamă de cuvinte, p. 40, sub *hudă*, „casă“, recte: „gaură, peșteră“) e de apropiat de *hudijă* (ulijă), etc., cum și de „*hârbar*“ rătăcitor din câslă'n câslă“. — 33. ~ *huș-margina* (Zanne, II,

789, probabil cu gândul la *Huși* sau la *huş!*), de fapt: *huciu-marginea*, corespunde fr. *battre les buissons* (cf. și *faire l'école buissonnière*) și se lămurește deplin prin următoarele pasagii din cântece populare: „Măi tu, (Gheorghe) Făt-Frumos, ce-mi tot *bați* tu *laturile*, Laturile și *plaiurile*, Plaiurile, *pravețile*¹. Și toate hotarele?“ („Colind pentru sfiori voinic“, în I. I. Răuțescu, Colinde, p. 6), „Gruia piatra [închisorii] răsturnă, Taică-său dingraiu grăia: Ai, Gruia, dragul meu, Tu îi *bate mărginile*, Eu oiu bate *dricurile*, că eu sănăt mai de demult, De știu rândul la bătut“ (Frâncu-Candrea, Moții, p. 205), ultimele două versuri scoțând în evidență și ideia de evitare a unei greutăți, proprie „hoinarilor“. 34. ~ *iorgusa*, „vârjol, umblă în toate părțile, să dobândească cevă“ (Sezătoarea, V, 101), „târcol (dă) = *umblă iorgusa* primprejur, trăgând nădejde să se capete cu cevă“ (ibid., 163), *umblă iorgusa*, „umblă fuioaga, fără nici un rost, de colo-colo“ (Pamfile, *Agr. la Români*, p. 248), *umblă iorgusa*, *iorga*, *iorcea*, „într'una, mereu, fără astămpăr“ (T. Crudu, la G. Pascu, *Despre cimilituri*, I, 6), pare o formațiune adverbială turc., analogă lui *yoghoussa*, „sinon, autrement“ (Youssouf), *ioghsa*, *ioqsa*, idem (Kieffer-Bianchi, II, 1290), din turc. *iorgha*, „trot, allure de cheval au trot, cheval qui va au trot“ (Kélékian), „cheval qui va l'amble“ (Kieffer-Bianchi, II, 1287), din care și sârb. *jorga*, „Trab und Trott gehen; das Pferd, Postgänger, Zelter“ (Filipović). — 35. ~ *lăidak* (cf. sub no. 12) e un moldovenism, neglijat de dicționar și derivând din polon.-ruten. *l'ajdak*, „Lumpenkerl, Halunke“, cech. *lajdak* „Herumstreicher“ (Berneker, 686). — 36. ~ *lainic*, „lăinici; flâner, vagabonder“ (Cihac, II, 511; cf. și toponimicele) pare a fi designat la început pe unul care se ascunde, dosește, prin gunoaie: etymon ar fi, deci, ruten. *lajno*, „stercus“ (Berneker), iar nu sl. *lajha*, „paresseux“ (Cihac) sau *laię*, resp. *ląięſ*, „rătăcitor“ (Şăineanu); cf. și: *pasăre lainică* (în basme²). —

¹ Pentru acest slavism, însemnând „drum drept“, cf. pe lângă cele spuse de Cihac, Tiktin și Șăineanu, s. v. (acesta din urmă nu dă decât pe *pravăſ*, „călăuză“ din C. Negruzzi), și: *apravăſ* [= a *pravăſ*], „alăture, aproape“ (rev. „Ion Creangă“, II, 109), „în *prăvitul* vântului“ (ibid., III, 7), *preabet*, „preajmă, aret“ (Frâncu, o. c., 104) și, mai cu seamă: „căutându-i *pravăſul* stâlpului“ (Iorga, *Studii și doc.*, XIX, 30), — un exemplu, din care ar putea înțelege și d. Iorgu Iordan, ce-i cu topon. rom. *Pravăſul*, și nu l-ar mai amesteca cu *Plavia* = *plavie*, „plută,“ și *Plăvoia* = *plăvăſu*, „alb, bălan“ (Rum. *Toponomastik*, Brünn-Leipzig 1924, p. 34).

² In chestionarul N. Densușianu (Rev. cr.-liter., III, 212): „pasăre *lănică-barnică*. — A. Scriban (*Arhiva*, 1914) îl explică din *laidnic = *lăidak*, propunând același etymon rut.-polon.

37. ~ *langră*, „[ca un] pierde-vară“ (Viciu, *Glosar*, 55; Șezătoarea, II, 229), amintește pe *leangră*, ‘larmă, sgomot’ din Frâncu-Candrea (*Moții*, 102), *landră*, „cu cânii landră, de-ți ia auzul“ (rev. „Ion Creangă“, 1915, p. 87; cf. Viciu, *I. c.*: „niè *langră*“, strigăt la câni), dar și pe *horlangăr*, *holoangăr* ‘hoț de baie’ (Viciu, 51, 98; cf. DR., II, 415, n. 4), cum și pe mr. *hulăndar* ‘vagabond, rôdeur’ (cf. Pascu, *Dict. éym. macădoroumain*, I, 210). — 38. ~ *leanca*, „umblă haimană“ (Păcală, o. c., 525), amintește de **foileancă (foileană)*, *leanca (cojoleancă)*, „haină lungă și ponosită“ (din rut.), și de ung. *leányka*, „fată“ (cf. *tele*). — 39. ~ *nearat nesămănat* (Zanne, II, 788) se înțelege ușor și fără comentarii. — 40. ~ în *paghiazuri* (rev. „Ion Creangă“, IV, 85) înfățișează, ca și no. 3, o amintire a „podghiazurilor“ de pe vremuri („Streif-, Raubzug“, glosează Tiktin, s. v., raportându-l la polon. *podjazd*, idem, etc.). — 41. ~ *șvai Chiranda* (Zanne, VI, 55; cf. Șezătoarea, III, 90: *șvai chiranda*, „om curvar, bețiv și cu alte rele“) exprimă, cu un timbru țigănesc, aceeași idee de eschivare prin vagabondajiu: *șvai* pare identic cu *șovaiu*, atestat la Dosofteiu cu sensul de „subterfugiu, răspuns evasiv“ (cf. Tiktin, s. v.), iar *Chiranda* e un cunoscut n. de femei țigănesc, devenit și apelativ, cu înțelesul de „femme de mauvaise vie¹“. — 42. ~ *uletele* (rev. „Ion Creangă“, VII, 242) a rezultat, probabil, dintr-o încrucisare între *ulate (olate)* și *ulițe*. — 43. ~ *zoica-beată*, „a umblă fără lucru și cam zăpăcit“ (Zanne, II, 788), cuprinde, foarte probabil, o aluzie locală (expresia e din Vâlcea) la vreo femeie bețivă și ulicnică (numele de femeie *Zoica* e atestat în „Archiva Istorică“, I², 89), fără a fi exclus însă ca baza expresiei să fie n. dialectal al *gaiței*, *zaică* (Marian, *Ornitologia*, II, 69), într-o formătunie analogă cu *curcă-beată*².

Revenim acum la (44): „a umblă *teleleu-Tănase*“.

¹ *Chirandă* seamănă să fie n. de floare *Cheirantha* (gr. χειράνθος, „garofă“) sau, mai curând: Κερά “Ανδα (cf. “Ανθοία, „Floarea“), ca Κερά “Αννα = *Chirana* (cf. însă și varianta *pirandă*, ‘Weibchen, Dirnchen’, pe care Tiktin o raporta la fig. *pirano*, *pirani*, „Geliebte“): identificarea lui cu *Chirana* însăși și, cu atât mai mult, cu *chirană*, *cheramă* = κερά μον (Pascu, *Etim. rom.*, 49 și, dejă, Filimon, *Ciocoi vechi și noi*, ed. „Cartea Românească“, p. 130, n. 3), nici se pare, însă, în orice caz, inadmisibilă.

² Am lăsat la o parte sinonimele: „a tăia cânilor (s. la câni) frunză s. boji (Zanne, I, 388). — Pentru sinon. *a umblă în bezdilă* = în zădar, din rut. *bezdite*, v. acum T. Papahagi, *Graiul și Folklorul Maramureșului*, p. 214. — *Hămpăldăi*, „se zice celor ce le plac drumurile“ (rev. „Ion Creangă“, VII, 51), pare a fi același cuvânt cu *hămplău*, „om mare, diform, necioplit“ (Păcală, o. c., p. 525); cf. germ. *humpeltig*, „șchiop“.

Observăm mai întâiu că se zice și simplu: „a umblă *teleleu*“, iar, pe de altă parte, nu numai *Tănase* („a fi un *tănase*“, „a se face *tănase*“)¹, ci și *teleleu-Tănase* se întrebuințează „adiectival“: „Când cineva se vaită mereu că-i bolnav și de fapt e un *Teleleu-Tănase*, îi urăm: Sănătatea tatei (bunicului) de la moarte’ncoace!“ (v. rev. „Izvorașul“ IV, [1922], n-le 1—2, p. 7; cf. și Șăineanu, s. v.).

In aceste condiții și în cadrul întregii sinonimice, pe care am trecut-o în revistă mai sus, se poate afirma — și s'a afirmat de toată lumea, începând cu Cihac, — că „a umblă *teleleu-Tănase*“ nu e decât o amplificare a expresiei „a umbla *teleleu*“, — acest *teleleu* însuși nefiind decât o desvoltare din *telal*, „misit, mijlocitor, samsar“, întocmai ca și fem. *teleleică*, „femeie care umbă fără rost, fără treabă“ (Rev. crit.-lit., IV. 86), propr.: „telăliță“.

Explicația (oricât de „dunkel“ ar rămânea, cu drept cuvânt, pentru Tiktin, s. v., relația acestor cuvinte²), mi s'a părut plauzibilă, până în momentul când am cetit în Ad. Strausz, *Die Bulgaren* (Leipzig 1898), p. 330, numele serbătorii bulgărești *Atanas Talalea*, ce se prăznuiește la 2 Maiu, când calendarul ortodox fixează, de fapt, aducerea moaștelor Sf. Atanasie-cel-Mare³. Am bănuit atunci, cel puțin, o fuziune între *teleleu* din „a umbă teleleu“ și acel „Talalea“ (Atanas), în care credeam că recunosc numele „doftorului fără de arginți“ *Thalaleu*⁴.

Din nefericire, mi-a fost imposibil a-mi procură date mai precise asupra acelei serbători bulgărești. Am găsit, în schimb,

¹ Despre sinonimele *hariton*, *dilivan*, §. a., vorbim aiurea.

² Cf. și forma *teleleauă* din cimilitura calului cu șeuă: „*Teleleauă pe cărare, cuciul-muciul pe spinare*“ (Pascu, *Despre cimilituri*, I, 210). — *Telerei* din cimilitura plugului (*ibid.*), considerat de autor ca o prescurtare din *tele-gărei, se identifică sigur cu *telelei*.

³ Sf. Mucenic *Talaleu* (*Thallaleu*) se serbează la 20 ale aceleasi lunii (v. Mineiul respectiv, ed. Sibiu 1854, unde *maslinițul* = măslinet, „olivetum“, iar *postnicul* = pustnicul + post). — Un „*Tănase de ciumă*“ se ține de popor la 18 Ianuar (ziua Cuvioșilor Atanasie și Chiril), după Codin-Mihalache, *Sărbătorile poporului*, p. 20.

⁴ Simplă homonimie sau și o doză de semantism („vracii fără bani“ vindecau doar „degeaba“!)? Ori, poate, amintirea vreunor procesiuni sărbătoarești de odinioară? — *Tălăleu* și *Tălăldău* apare și ca nume umoristic al unui „prea-învățat“ comentator, în adnotăriile la „*Tiganiada*“, ed. Cardaș, pp. 100, 105, etc. — Rut. *talalāl*, „Schwätzer, Lügner“ (Želechowski, II, 945) este alt cuvânt, cu bază onomatopeică și corespunzând lui *tolololu*, „om galăgiós“, al nostru, evident identic cu *tălăldău*, „Tölpel“, rămas neexplicabil lui Tiktin, s. v.

în comoara proverbelor și dictoanelor noastre, cu atâtă sărguință adunate de Zanne, această variantă a expresiei, care constituie cea mai deplină confirmare a presupunerii mele: „A umblă Teleleu și Trifon“ (VI, p. 341)¹.

Quod erat demonstrandum.

IV. — Sf. *Trifon*² s'a învrednicit, însă, și singur de amintirea poporului, care-l numește puțin reverențios: *Trif*, ba chiar *Trifcel-Nebun* sau *Trif-Nebunul*, fiindcă și-a permis să „tușească“ pe Maica-Domnului (v. Marian, *Sărbătorile*, I, 245)³, dar îl „ține“ cu strictețe, la 1-iu Februar, ca pe „Trifonul viermilor și al lăcustelor“⁴.

Colecția de poezii populare a lui G. Dem. Teodorescu reproduce chiar, printre alte descântece (p. 388 sqq.), etajând-o în

¹ Pentru *Tiuliuic-Tănase* (ibid., p. 322), de aspect rutenesc (buco-vinean), cf. și *tiuliuic*, „singur, gol“ [?], din Pamfile, *Jocuri de copil*, II, 169, prin care Pascu (o. c., 210) vrea să explice pe *tillită* din cimilitura „acului“. Cf. și n. de fam. *Teleuță* (Anuar. inv. sec. 1924—5, p. 485).

² Ca n. de fam. și: *Trifon*, iar în Ghibănescu, *Ispis. și zaplse*, II^a, p. 257: *Trăful*.

³ Dar, poate, și fiindcă numele Sfântului (al cărui sens gr. original e, de altfel, acela de „viveur“) trezește o asociere cu *trifnit*, *a (se) trifni*, cu-vânt dialectal, însemnând: „a se chercheli, a se afumă“ (despre începutul stării de ebrietate), poate din germ. *treffen* (cf. *träsnít*, dar și rut. *truhniti*, „verfaulen, vermodern“, și băn. *trienkienit*, băut, chrichilit [trinken]“ din Dr. Gărda, *Bănatu-i fruncea*², p. 93) și echivalând, prin unele părți ale Moldovei de Nord, cu „ticnit, a se ticni“, — după un foarte obișnuit procedeu de etimologie populară, în vigoare totdeauna și pretutindeni (cf. din lit. mai nouă a chestiunii: J. Scheftelowitz, *Gleichklangzauber in Indien und im jüdischen Volksglauben*, în „Zeitschr. d. Deutschen Morgenländ. Gesellschaft“, 1924, p. 106 sq.) — De altfel, chiar abstracție făcând de venerarea nebunilor ca agenți ai divinității în anticitate, pentru care nu numai profetismul, ci și inspirația poetică era o *θεία μαρία* (cf. și vgr. *θεομαρής*, „lovit cu nebunie de zei“ = ngr. *θεότρεπλος*, „nebun de legat“), există, precum se știe, o categorie de Sfinți „nebuni pentru Hristos“ (*οι δὰς Χριστὸν σαλοὶ*), Ia Dosofteiu, *Viața și petrecerea Sfinților*, 68 b, 23 și 26: „*ιαροδιὺν χρόδην* [pentru Hristos]“ (= vsl. *χρόδηλην* 'stultus', din *χρόδη* *μωρία*, *stultitia*: Miklosich, *Lex. palaeosl.-gr.-lat.*, 1164), ca Sf. Andrei; dar Sf.-Trifon nu e dintre aceștia.

⁴ Codin-Mihalache, o. c., p. 22, și Candrea, l. c.; cf. și rev. „Tudor Pamfile“, III (1925), p. 74 sqq. — De altmintrelea, chiar Cosma și Damian vindecau „nu numai oameni, ci și dobitoace“ (v. *Mineiul* pe 1-iu Iulie, ed. Sibiu, și Deubner, o. c.).

stihuri și stihulețe, „Rugăciunea Sf. Mucenic Trifon, ce se zice la grădină, la vie și la holdă“, după „Aghiasmatar mic sau scurtare din molitvenic“, Sibiu 1851, p. 153. Și, dacă textul religios (v. și *Molitvenicul* de la Iași, 1749, p. 378)¹, incorporat astfel în culegere populară, nu aparține de drept acolo, de fapt, prin atâtea elemente rurale și superstițioase ce conține, el cadrează perfect cu restul „descântecelor“.

Astfel de sincretism nu are nimic extraordinar pentru cine cunoaște manifestările similare de la alte popoare: Arnaud, în articolul citat mai sus (p. 517), relevă îndîns caracterul „semi-liturgic“ al adaptărilor populare („*accommodations populaires*“) de acest gen.

V. Bogrea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

¹ Confruntarea cu acest text permite a stabili, că acel „șomâcii“ din Teodorescu nu e decât o greșală de tipar, în loc de: *somâcii*, variantă atestată a lui *șomâc*, „Hamster“ (cf. DR., III, 446 sq.).